

ROLUL CULTURII FLOAREA-SOARELUI ÎN CONTEXTUL PROBLEMELOR ECONOMICE CURENTE EXISTENTE ÎN REGIUNE

Alexandru OSOIANU, PhD student,
Technical University of Moldova
osoianu.alexandru@mail.ru

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.II.2023.17.27>

Abstract. *The essential factor in enhancing the economic potential of a country lies in international trade and the exchange of goods with the global community. The magnitude of this potential is typically revealed through the export and import of goods, both of which exert economic and social impacts on the economy of the Republic of Moldova. This study aims to provide an analysis of a product with one of the most significant impacts on the volume of exports and imports in the Republic of Moldova and worldwide – sunflower. Currently, the sunflower seed market holds exceptional importance for farmers and intermediary traders, as a portion of their income is derived from the sale of sunflower seeds. Additionally, it is crucial for consumers who utilize sunflower oil and other products derived from this crop. This study presents a series of analyses related to the international and global trade of sunflower seeds, as well as the by-products obtained through seed processing.*

Keywords: *analysis, export, import, sunflower, income, region*

JEL: *Q1, P33*

UDC: *338.439.5 :633.854.78(478)*

Introducere. Cultura floarea-soarelui are o influență deosebită asupra economiei oricărui stat agrar, fiind una din cele mai cultivate culturi agricole din lume. În Republica Moldova aceasta ocupă circa 25% din terenurile arabile și acest indicator are o tendință de creștere. De-a lungul timpului cercetătorii și savanții au efectuat cercetări în vederea obținerii, îmbunătățirii calității culturii *Helianthus annuus* și micșorării degradării solului în urma cultivării excesive și nerespectării asolamentului aferent acestei culturi. Potrivit fermierilor majoritatea hibridilor și tehnologiilor utilizate în cultivarea culturii floarea-soarelui au progresat, însă există alți factori economici ce influențează dezvoltarea culturii, comerțul intern și extern.

Comerțul semințelor de floarea-soarelui, prelucrarea semințelor și obținerea produselor și subproduselor, are o importanță deosebită pentru fermieri și comercianți intermediari, deoarece o parte dintre aceștia își asigură veniturile din vânzarea semințelor de floarea-soarelui, dar și pentru consumatori care folosesc uleiul de floarea-soarelui și alte produse pe baza acestei culturi.

În acest context, cercetarea este orientată către argumentarea valorificării și în continuare a culturii floarea-soarelui, în vederea stabilirii noilor oportunități de utilizare și comercializare a acestui produs. Analiza suprafeței însemnate, producției și roadei medii la ha, dar și a balanței comerciale și volumul producției prelucrate.

Revista literaturii. În pregătirea articolului s-au folosit surse bibliografice ale savanților consacrați în domeniul cercetării în domeniul dezvoltării agricole și al ameliorării culturilor oleaginoase, precum Duca M., Starodub V., Zbancă A., Panuța S., ș.a..

O altă latură a acestor cercetări vine din simplul interes al autorului și din dorința de a promova cercetarea, știința și educația.

Metodologia de cercetare. Pentru realizarea acestor cercetări au fost utilizate următoarele metode:

- Metoda observației, care va permite înregistrarea fenomenelor studiate în sectorul de cultivare și comercializare a culturii floarea-soarelui;
- Metoda monografică, care vă va permite să descrieți rezultatele obținute în urma cercetării;
- Se va aplica metoda comparației pentru a contrasta fenomenele și procesele observate cu cele cunoscute teoretic și metodologic;
- Metoda analizei deterministe (factoriale), identificarea dimensiunilor influenței factorilor asupra indicatorului de analiză (rezultatul cercetat).
- Metoda descriptivă, această metodă va deschide calea către studii mai aprofundate și complexe asupra unui fenomen dat, oferind date despre forma și funcțiile acestuia;
- Metoda statistică, datele statistice privind activitatea de cercetare-dezvoltare, obținute prin cercetări statistice anuale completate de către toate tipurile de unități care desfășoară în principal sau secundar activitatea de cercetare-dezvoltare.

Metodele de cercetare sunt metode științifice care prevăd aplicarea consecutivă și sistematică a unor elemente strict determinate. Doar în astfel de situații concluziile legate de rezultatele obținute pot fi considerate obiective și justificate.

Principalele rezultate. Cultura floarea-soarelui un ha cu o producție de 2,5 t de floarea-soarelui asigură obținerea a 1200 kg de ulei, 800 kg de șroturi, 500 kg de coji și 1500 kg de calatidii.

Această plantă manifestă pretenții mici față de planta premergătoare, dacă în cazul acesteia solul e bine aprovizionat cu apă și neinfestat de dăunători specifici. De asemenea, floarea-soarelui este o bună premergătoare pentru cerealele de primăvară. Fructele acestei plante achenele conțin 32-43% ulei, 20% substanțe proteice, 5% hidrați de carbon și 35% cenușă. În afară de faptul că acesta se consumă direct, uleiul de floarea-soarelui se folosește și în industria alimentară, la prepararea margarinei și a conservelor. În urma prelucrării semințelor de floarea-soarelui se obține șrotul și turtele care constituie 30-45% din masa semințelor prelucrate. Acestea se utilizează pe larg ca nutreț concentrat pentru animale, dar și în calitate de component proteic la producția diferitor furaje combinate. Un kg de șrot conține 1,02 unități nutritive și 363 g de proteină digestibilă. Proteina șrotului de floarea-soarelui conține majoritatea aminoacizilor esențiali.

Respectiv această cultură are un areal vast de utilizare în economie, iar exportul acesteia reprezintă o modalitate pentru a majora PIB-ul Republicii Moldova.

Floarea-soarelui este o plantă mezotermă. Recolte bune de floarea-soarelui se obțin în regiunile în care temperatura medie a perioadei de vegetație (aprilie-august)

ajunge la 18-22 grade Celsius. Totodată, planta este sensibilă la timpul posomorât la începutul perioade de vegetație care poate duce la inhibiție. În perioada înflorii, floarea-soarelui necesită temperaturi moderate de 22-24 grade Celsius și sunt foarte dăunătoare temperaturile mai mari de 30 grade Celsius, care duc la evaporarea excesivă, la pierderea vitalității polenului și la creșterea procentului de semințe seci. Astfel, floarea-soarelui are și anumite cerințe față de umiditate.

Acesta consumă mari cantități de apă. Cu toate acestea, planta este rezistentă la secetă datorită sistemului radicular foarte bine dezvoltat și frecvențelor hidratări temporare ale țesuturilor. Rezistența la secetă este favorizată și de perozitatea plantei. La încolțire, semințele absorb 70-90% de apă, la formarea 1 t de semințe se utilizează 1400-1700 t de apă. Cea mai mare cantitate de apă absorbită se consumă în perioada umplerii semințelor, aproximativ 70%. Până la maturitate se consumă 200-300 de litri de apă din sol. În general pentru o rentabilitate pozitivă a culturii de floarea-soarelui sunt necesare cantități suficiente de precipitații. Pentru o dezvoltare normală, cultura floarea-soarelui are nevoie de o umiditate de 500-600 mm în perioada vegetației. În **Tabelul 1** vedem zona sud, centru și nord, observăm că factorul apă, ne oferă posibilitatea să cultivăm floarea-soarelui nu chiar în fiecare an, cu toate că investițiile se fac aceleași și la sud și la nord, dar recolta diferă în dependență de precipitații.

Tabelul 1. Cantitatea de precipitații (mm) căzute în intervalul anilor 2010-2022

Zona	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Briceni	960	439	552	639	691	382	602	578	617	596	614	605	402
Chișinău	734	428	522	531	604	431	644	635	609	403	562	666	444
Cahul	699	371	595	716	611	466	633	574	366	448	460	490	352

Sursa : elaborat de autor în baza datelor Serviciul Hidrometeorologic de Stat

Din datele prezentate în **Tabelul 1**, putem observa că în partea de nord a Republicii Moldova s-au înregistrat cantități mici de precipitații în anii 2009, 2011, și recent în 2022, iar cea mai gravă situație se atestă în anul 2015 cu o cantitate minimă de 382 mm. Comparativ cu zonele nord și sud, centrul RM a fost mai bine alimentat cu precipitații, cea mai mică cantitate înregistrându-se în 2019 cu 403 mm precipitații. Zona de sud, fiind respectiv cea aridă, a întâlnit de 2 ori mai multe situații de secetă. Cea mai mică cantitate de precipitații analizate și atestate în acest tabel se atestă în această zonă în 2003 cu o cantitate de doar 307 mm, anii următorii fiind la fel de arizi. De asemenea, anii 2011, 2015, 2018 și cel mai recent 2022, au înregistrat o cantitate insuficientă de precipitații, ceea ce se reflectă nefavorabil asupra culturii floarea-soarelui.

Floarea-soarelui este o bună premergătoare pentru cerealele de primăvară. De asemenea, este o plantă ce manifestă pretenții mici față de planta premergătoare, dacă în cazul acesteia solul este bine aprovizionat cu apă și neinfestat de dăunători specifici. Tehnologia prevede cultivarea florii-soarelui după cerealele păioase, porumb pentru boabe și cel pentru siloz. Acesta poate fi cultivată pe același loc peste 6-7 ani în zonele de nord și cu 1-2 ani mai puțin în zona de sud.

Totuși, potrivit altor cercetări ideea fixă privind degradarea calității solului pare a fi învechită. În ultimii ani tot mai multe laboratoare au produs hibridi care pot fi semănați 3-4 ani consecutiv pe același teren, fără a fi provocată deteriorarea gravă a solului. De fapt în esență problema recultivării aceleiași culturi nu constă în deteriorarea solului, ci în creșterea probabilității culturilor supuse bolilor.

Pentru producția destinată comerțului se utilizează semințe cu înalte calități biologice și de semănat. În cazul florii-soarelui pot fi utilizate atât semințele de soiuri-populații, cât și acum cel mai des întâlnit, semințele de hibridi.

Hibridul de floarea-soarelui constituie un produs obținut prin încrucișarea liniilor ameliorate și alese în mod special. Semințele de clasa I trebuie să posede un grad de puritate de minim 99,0%, cele de clasa II-a 98%, cele fără coajă nu mai mult de 1% (clasa I) și 2% (clasa II) de impurități. În funcție de regiunile de cultivare, masa a 1000 de semințe de floarea-soarelui trebuie să fie nu mai mică de 50-60 g, iar cea a hibridilor din generația I nu se normează.

Superioritatea hibridilor este dovedită prin următoarele:

- Producția hibridilor o depășește cu 15-20% pe cea a soiurilor;
- Plantele hibridilor au tulpină mică, egală ca înălțime și mărime cu calatidiul;
- Hibridii înfloresc și se coc uniform;
- Sunt mai rezistenți la boli, vătămare și putregai, iar perioada de vegetație durează circa 85 de zile.

În pofida tuturor experiențelor, cultura floarea-soarelui nu este lipsită de boli dăunătoare, cum ar fi mana și putregaiul alb.

Pentru a preveni atacul acestor și altor boli, prevenirea dăunătorilor, se recomandă de efectuat următoarele măsuri agrotehnice, unul din cele mai importante fiind respectarea cu strictețe a rotației la 6-7 ani, care reprezintă cea mai importantă măsură agrotehnică profilactică.

Pentru evitarea pierderilor și menținerea calității semințelor oleaginoase trebuie respectate termenele de recoltare care să prevină și auto-încălzirea. Semințele de floarea-soarelui se formează relativ devreme, la 30-40 de zile după înflorirea în masă a plantelor, când umiditatea lor constituie 35-40%. Treptat, acumularea substanței uscate scade și se întrerupe, umiditatea semințelor micșorându-se la 18-20%. În practică, epoca de recoltare începe atunci când 80-85% de calatidii au culoare brună și 15-20% galben-brună. Recoltarea trebuie efectuată în termene restrânse, în acest caz pierderile provocate de scuturarea semințelor și fărâmițarea lor în timpul treieratului sunt minime. În condițiile Republicii Moldova, recoltarea trebuie efectuată în decurs de 5-7 zile.

Cultivarea florii soarelui în Republica Moldova

Pentru Republica Moldova, cultivarea florii-soarelui cunoaște o extindere continuă, astfel din 2000 până în 2023 suprafața însămânțată a crescut de 1,7 ori- până la 389 mii hectare, iar producția globală de 2,9 ori-de la 269 mii tone în 2020, la 785 mii tone, care se așteaptă în 2023 (**Tabelul 2**). Anul cel mai prosper pentru cultură era 2021, atunci s-au recoltat 960 mii tone.

Tabelul 2. Suprafața însămânțată, cultivată, ponderea, producția și roada medie a f.s.

	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023
Suprafața f-s însămânțată, mii ha	1 527	1 540	1 460	1 503	1 519	1 521	1 547	1 568	1 583
Suprafața f-s cultivată, mii ha	228	276	252	330	359	383	389	434	389
Ponderea %, la F.S. în structură	15%	18%	17%	22%	24%	25%	25%	28%	25%
Producția, mii tone	269	331	382	485	811	493	960,1	621,6	785
Roda medie, t/ha	1,2	1,2	1,5	1,5	2,3	1,3	2,5	1,4	2,0

Sursa: elaborat de autor pe baza datelor BNS

Acest trend pozitiv vorbește despre creșterea inteligenței agricole în țară, a disciplinei tehnologice și o îmbunătățire a dotării cu tehnică agricolă a fermierilor.

Totodată, este remarcabil faptul, că dacă în anii 2000 cultura ocupa 15% din suprafața însămânțată, acum această pondere a urcat până la 25%. Pe de o parte, fenomenul este benefic, floarea-soarelui este o cultură care asigură o profitabilitate mai mare pentru fermieri comparativ cu culturile cerealiere, însă un factor negativ este nerespectarea asolamentului. Respectiv, dacă în 2000 floarea soarelui revenea pe același teren o dată la 6-7 ani, acum revine la fiecare al patrulea an, ceea ce duce la degradarea calității solului și sporirea vulnerabilității terenurilor agricole față de condițiile climatice.

Ce ține de integrarea în lanțurile valorice, până în 2021 țara noastră exporta mai mult floarea soarelui sub formă de materie primă, comparativ cu forma prelucrată a acesteia- ulei de floarea soarelui. Astfel în 2022 exportul materiei prime a constituit 474 mii tone, iar prelucrarea internă – aproximativ 350 mii tone.

Începând cu anul 2016 se atestă o creștere a exporturilor de floarea soarelui de 4-5 ori la 400-500 mii tone anual, în timp ce până în 2010 era de până la 100 mii tone anual.

Capacitățile de prelucrare a florii soarelui în țară încă nu sunt suficient de valorificate, în loc să exporte ulei-produs prelucrat cu valoare adăugată, o pondere mai mare din recoltă este exportată ca materie primă, ce asigură o rentabilitate mai mică pentru țară.

La moment în Moldova avem 2 întreprinderi mari de procesare, fabrica din Bălți cu capacitatea de 1200 tone pe zi și noua uzină de procesare de ulei din portul Giurgiulești cu capacitatea de 700 tone pe zi. Ambele aparțin grupului Trans-Oil. Investițiile în capacitățile de procesare au fost făcute în ultimii 5 ani și numără peste 40 milioane de dolari. Tot în ultimii ani capacitățile noi de procesare s-au dat în exploatare. Investiția cu adevărat e colosală, însă trezesc întrebări aceste investiții luând în considerație cât TVA a dedus grupul Trans-Oil, toata marfa fiind exportată la TVA 0%, respectiv statul oferindu-le înapoi 8% din rulaj, aceste sume fiind colosale pentru R. Moldova.

Analiza balanței la floarea soarelui arată, că în paralel cu creșterea recoltei, a crescut și volumul prelucrat de industria alimentară și din 2019 înglobează peste 300 mii tone. Reieșind din cantitatea de ulei exportată în 2022, pentru anul trecut procesarea internă a atins un record de aproximativ 450 mii tone. Saltul spectaculos al cantităților de floarea soarelui prelucrate la unitățile industriale din țară este un rezultat al investițiilor făcute în sector în ultimii ani.

Tabelul 3. Balanța culturii floarea-soarelui în Republica Moldova

Elementele balanței	Floarea soarelui, mii tone												
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Resurse													
Producție	382	427	296	505	547	485	677	804	789	811	493	960	622
Import	4	1	1	0,3	3	4	6	5	3	5	5	21	70
Variația stocurilor	-33	9	22	-75	-72	99	-53	-118	33	83	112	-360	249
Total resurse	353	437	319	430	478	588	630	691	825	900	610	621	941
Utilizări													
Export	109	219	113	275	248	366	446	521	526	577	381	303	474
Semințe	3	2	2	2	3	2	2	2	2	4	3	2	3
Furaje	1	1	3	4	2	2	3	3	3	5	4	3	3
Prelucrare	235	210	193	139	213	210	170	155	282	301	211	300	450
Pierderi	2	2	4	5	7	3	4	5	8	8	6	9	7
Consum al populației	3	3	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4
Total utilizări	353	437	319	430	478	588	630	691	825	900	610	621	941

Sursa: elaborat de autor pe baza datelor BNS

Comerț internațional cu floarea-soarelui, ulei și șrot în R. Moldova

Ultimii ani se caracterizează prin intensificarea exporturilor de floarea soarelui în stare brută din Moldova. Maximul a fost atins în 2019, când au fost exportate 577 mii tone. În 2022 cantitatea exportată a constituit 474 mii tone, ceea ce atestă o creștere cu aproximativ 40% comparativ cu volumul exportat în 2021. În primele 6 luni ale anului 2023 exporturile au înglobat 110,6 mii tone.

Tabelul 4. Evoluția cantităților de floarea-soarelui exportate, ianuarie 2021-iunie 2023, tone

	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sept	Oct	Noi	Dec	Total
2021	34076	30077	23859	16249	2616	1074	737	235	28303	79511	61966	59577	338260
2022	38075	58953	84142	37562	64492	45820	10750	7909	36217	35783	34394	19658	473755
2023*	10907	17466	18979	9472	36048	17732							

Sursa: Serviciul de presă Trans-Oil Group și BNS

Ce ține de prețurile medii, după extremele atinse în 2022, când prețul mediu pe an era de 14,06 lei/kg, în 2023 acesta a coborât sub nivelul înregistrat chiar până la conflictul din Ucraina. Spre exemplu, în iunie 2023 prețul mediu de comercializare la export a fost de 7,57 lei/kg, spre comparație în iunie 2021- 14,42 lei/kg. Scăderea a constituit 48%, ceea ce este negativ pentru economia ramurii și pentru sustenabilitatea agriculturii în general. Partea negativă este că aceste prețuri continuă și în continuare să scadă, demoralizând producătorii autohtoni.

Tabelul 5. Evoluția prețurilor medii de export floarea-soarelui, ianuarie 2021 – iunie 2023

	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sept	Oct	Noi	Dec	Total
2021	10,46	11,47	11,99	12,83	13,56	14,42	16,10	18,69	9,27	10,09	10,59	11,10	10,78
2022	11,61	12,02	16,72	15,36	15,56	14,78	13,27	14,00	11,48	10,95	11,54	11,98	14,06
2023*	11,13	10,93	9,95	8,76	8,38	7,57	7,20	7,20	6,10				8,58

Sursa: Serviciul de presă Trans-Oil Group

Printre principalii exportatori de floarea soarelui pentru perioada ultimilor 2 ani și jumătate, se numără compania Rusagro-Prim SRL, care în 2022 a exportat 45 702 tone, însă în primul semestru 2023 a restrâns esențial volumele spre export la doar 2 096 tone. A doua companie- exportatoare este Orom-Imexpo SRL, cu o cantitate totală pentru 2022 de 44 300 tone și pentru I semestru 2023 de 17 358 mii tone. Urmează companiile Agro-Nova SRL și Biz-Agro SRL, care fac parte din grupul Rusagro, însă pentru perioada analizată din 2023 și-au redus volumele exportate la 5 052 tone și respectiv, 2 871 tone.

Tabelul 6. Top principalii exportatori de floarea soarelui din R. Moldova, tone

№	Compania	2021	2022	I sem. 2023	Total	Ponderea
1.	SRL "RUSAGRO-PRIM"	42 336	45 702	2 096	90 134	10%
2.	SRL "OROM-IMEXPO"	26 784	44 330	17 358	88 472	10%
3.	SRL "AGRO-NOVA PRIM"	29 518	30 759	5 052	65 329	7%
4.	SRL "BIZ-AGRO"	21 564	26 635	2 871	51 070	6%
5.	SRL "CRIST-VALG"	18 322	27 282	2 282	47 886	5%
6.	SRL "VADALEX-AGRO"	15 540	21 158	2 033	38 730	4%
7.	SRL "ROSTAN PLUS	11 032	20 961	5 627	37 620	4%
8.	SRL "LIMBURG"	6 872	19 160	2 184	28 216	3%
9.	SRL "ANVAR-COM"	16 579	7 406	4 044	28 029	3%
10.	SRL "TERRASEM-GRUP"	16 347	3 975	-	20 322	2%
11.	SRL "BIOPROTECT"	9 873	9 682	306	19 861	2%
12.	SRL "TREIDING- GRUP"	8 456	5 697	4 248	18 332	2%
13.	SRL "ANCOM-AGRO"	-	14 697	2 372	17 069	2%
14.	IM "MOLGRANUM"SRL	16 853	-	-	16 853	2%
15.	Alte companii	90 344	190 831	60 134	341 309	38%
Total		338 260	473 755	110 604	922 619	100%

Sursa: Serviciul de presă Trans-Oil Group și BNS

Principalele țări-destinații de export și-au schimbat configurarea în top după începutul războiului. Astfel, dacă în 2021 prima țară importatoare de floarea soarelui din Moldova a fost Turcia, cu o cantitate totală de 130 872 tone, în 2022 țară- lider devine România cu 232 378 tone și continuă să-și mențină această poziție și pentru I sem. 2023 cu o cantitate importată de circa 70 187 tone. Prevalează și exporturile în Bulgaria- 92 295 tone în 2022 și respectiv 9 555 tone în I sem. 2023, cu o pondere totală în mărime de 19%, o cantitate care acoperă toate țările menționate în tabel.

Tabelul 7. Principalele țări destinații de export de floarea soarelui din Moldova, tone

№	Țara	2021	2022	2023	Total	Ponderea
1.	România	79 228	232 378	70 187	381 792	41%
2.	Turcia	130 872	118 178	24 816	273 867	30%
3.	Bulgaria	74 330	92 295	9 555	176 179	19%
4.	Serbia	19 148	130	188	19 466	2%
5.	Emiratele Arabe Unite	13 130	1 059	-	14 189	2%
6.	Ucraina	4 142	4 519	1872	10 532	1%
7.	Marea Britanie	3 645	2 540	-	6 186	1%
8.	Cehia	968	1 647	881	3 495	0%
9.	Irak	1 526	818	408	2 751	0%
10.	Austria	2 638	24	-	2 661	0%
11.	Lituania	438	1 059	532	2 029	0%
12.	Africa de Sud	-	1 848	-	1 848	0%
13.	Estonia	1 656	44	-	1 700	0%
14.	Germania	567	616	391	1 547	0%
15.	Polonia	754	492	270	1 516	0%
	Alte țări	5 219	16 110	1 505	22 834	2%
Total		338 260	473 755	110 604	922 619	100%

Sursa: Serviciul de presă Trans-Oil Group și BNS

Pe lângă potențialul mare de export de floarea soarelui sub formă brută, Republica Moldova este un important centru de procesare a culturii oleaginoase în ulei vegetal și șrot. În ultimii ani se atestă o creștere a exporturilor al uleiului și șrotului de floarea-soarelui.

În 2022 din țară s-au exportat 229 193 tone ulei de floarea soarelui (creștere de 2,5 ori comparativ cu 2021) și 168 099 tone șrot (creștere de 2,3 ori comparativ cu 2021). Doar în primul semestru 2023 s-a exportat 127 675 tone ulei (56% din valoare anului 2022) și 125 064 tone șrot (74% din cantitatea 2022). O parte din aceste ulei a fost importat, însă dacă e să transformăm balanța netă de ulei (exportat-import) în semințe de floarea soarelui, atunci deja în 2022 se resimte o creștere a exporturilor de floarea soarelui sub formă procesată- 50%, contra 50% sub formă brută.

Liderii la export ulei de floarea soarelui sunt tradițional, companiile Trans-Oil, care dețin o pondere de 98%, din care 53%- Floarea Soarelui și 45% Agro-floris-Nord SRL. Ce este curios, că în 2022 a avut loc un boom la exporturile de ulei- 229 193 tone, contra 91 833 în 2021. Această cifră este de 2,5 ori mai mare ca în 2021. Trendul ascendent continuă și pentru I sem. 2023- 127 675 tone. Ce este adevărat, că o parte din exporturile de ulei din Moldova sunt uleiuri importate anterior preponderent din Ucraina, însă cota lor nu e atât de mare, în 2022 la totalul de exporturi 15% au fost importuri nete - 33 310 tone pentru I sem. 2023- 7,4% (9 489 tone). Asta ne vorbește despre faptul că a avut loc o creștere a volumului de semințe procesat în țară.

Tabelul 8. Principalii exportatori de ulei de floarea soarelui din Moldova, tone

№	Compania	2020	2021	2022	2023	Total	%
1.	"FLOAREA SOARELUI"SA	14 934	17 463	170 222	107 301	309 919	53%
2.	S.R.L. "AGROFLORIS-NORD"	117 901	72 841	53 025	17 872	261 619	45%
3.	GT"OSADCIUC VICTOR "	1 114	857	1 298	1 169	4 438	1%
4.	"ALIONEXAGRO" SRL	892	632	1 213	829	3 566	1%
5.	IM "TRANS OIL REFINERY"	3 333	-	-	-	3 333	1%
6.	S.R.L. "HD- GRUP"	-	0	1 825	-	1 825	0,3%
7.	S. R. L. "SIMART COMPANY"	18	-	880	-	898	0,2%
8.	"S-CLUB" SRL	309	-	212	281	802	0,1%
9.	"GUTU SERVICE" S.R.L.	192	40	142	-	374	0,1%
10.	"ROM-CRIS" SRL	-	-	74	198	272	0,05%
Total		138 697	91 833	229 193	127 675	587 398	100%

Sursa: Serviciul de presă Trans-Oil Group și BNS

Principalele destinații de export a uleiului moldovenesc sunt România cu cea mai mare pondere de 29%. Spania și Italia sunt la practic pe aceeași poziție cu o diferență de 1% în ponderea importului de ulei din Republica Moldova. Portugalia, Turcia, Iran, Bulgaria și Olanda importă cantități nesemnificative de ulei comparativ cu primele 3 țări aflate în topul tabelului. Observă în tabel că chiar dacă Iranul are o istorie a importurilor de ulei din RM mai instabilă comparativ cu Bulgaria, cantitatea importată o depășește practic de 2 ori pe cea a Bulgariei. Exportul în UE predomină în mărime de 80%.

Tabelul 9. Principalele destinații de exportat de ulei de floarea soarelui din Moldova, tone

№	Țara	2020	2021	2022	2023	Total	%
1.	România	14 343	8 554	52 522	96 210	171 629	29%
2.	Spania	35 551	43 226	24 256	23 802	126 834	22%
3.	Italia	50 870	18 621	52 183	-	121 673	21%
4.	Portugalia	12 600	11 315	11 740	-	35 655	6%
5.	Turcia	18 900	-	12 346	-	31 246	5%
6.	Iran	-	-	29 884	-	29 884	5%
7.	Bulgaria	402	821	14 942	330	16 495	3%
8.	Olanda	-	-	13 145	-	13 145	2%
9.	Irak	-	-	7 200	-	7 200	1%
10.	Emiratele Arabe Unite	-	7 102	-	-	7 102	1%

11.	Egipt	-	-	-	6 299	6 299	1%
12.	Etiopia	5 562	-	-	-	5 562	1%
13.	Siria	-	1 473	2 548	-	4 021	1%
14.	Germania	20	-	3 883	107	4 010	1%
15.	Republica Cehă	-	86	1 063	321	1 470	0%
Alte țări		449	636	3 482	606	5 174	1%
Total		138 697	91 833	229 193	127 675	587 398	100%

Sursa: Serviciul de presă Trans-Oil Group și BNS

Discuții și concluzii. În cadrul cercetărilor efectuate am reușit să subliniem încă o dată importanța economică a culturii floarea-soarelui. Ca rezultat al schimbărilor geopolitice, schimburile comerciale din reugiunea Mării Negre au suferit modificări. Republica Moldova nu este în stare să evite aceste schimbări având în vecinătate astfel de puteri economice precum Ucraina și Rusia. Blocarea schimburilor comerciale din țările vecine au generat impedimente pe piața culturii cercetate, mulți fermieri ne realizându-și nu doar recolta anului curent, dar și cea depozitată din anul precedent, fiind practic impuși să o vândă la prețuri derizorii. În pofida depozitelor pline cu marfă a producătorilor autohtoni, traiderii continuă importul masiv a semințelor de floarea soarelui și a uleiului de floarea-soarelui din Ucraina, acestea fiind procurate la preț în jur de 3 900 lei tona (în RM în jur de 6090 lei), creând un surplus de marfă pe teritoriul Republicii Moldova și totodată suprasaturând cererea statelor UE. Din datele prezentate în cercetare observăm că cultura floarea-soarelui are o cerere și un „precedent” al cultivării stabil care considerăm va persista și în continuare, fermierii nerenunțând la cultura de top din RM. Pentru o dezvoltare a potențialului acestei culturi, pe lângă ani favorabili din punct de vedere a precipitațiilor și a hibrizilor de calitate, ar mai fi nevoie și de o susținere a producătorului agricol prin următorii pași:

- Interzicerea importului masiv a semințelor și uleiului de floarea-soarelui din Ucraina;
- Mărirea taxelor de import;
- Politică fiscală favorabilă agricultorilor;
- Oferirea subvențiilor producătorilor autohtoni la ha;
- Oferirea mai multor proiecte de cercetare, respectiv finanțări cercetătorilor.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Duca, M., Manolache, C., & Chilari, R. (2011). Cultura florii-soarelui (*Helianthus annuus* L.). Repere istorice. *Akados*, 3(22), 68-76. <http://www.akados.asm.md/files/Cultura%20florii%20soarelui%20Repere%20istorice.pdf>
- Starodub, V. (2008). *Tehnologii în fitotehnie*. Chișinău: UASM. <https://www.academia.edu/36797784/FITOTEHNIE>
- Zbancă, A., Panuța, S., Șarban, V., & Negritu, G. (2021). Starea actuală și perspectivele dezvoltării ramurii florii-soarelui în Republica Moldova. *Știința Agricolă*, 1, 148-156. <https://doi.org/10.5281/zenodo.5090844>